

על אלות אטלנטיות באזור בית גוברין ועדולם

יהודה דגן וחיים מיכאלי

מן המפורסמות הוא שעצים רבים ממין האלה הארץ ישראלית, ממלאים את החורשים הים תכוניים באזורנו, ולא לחינם נקרא עמק האלה בשם זה. מה שאיננו ידוע (לפחות לא בספרות) הוא, שגם אלות אטלנטיות גדלות בשפלת יהודה באופן טבעי, ומגיעות לממדי ענק ולגילים מופלגים.

מתוך שישה מיני האלה (*Pistacia*) הגדלים בארצנו (המסטיק, הארץ ישראלית, ספורטה, טרבינתוס, חינג'וק ואטלנטית), המין אלה אטלנטית (*P. atlantica*) הוא הגדול, היפה והמרשים ביותר. זהו עץ ענק, אם מאפשרים לו לגדול, וגובהו יכול להגיע ל-10 מטר. היקף הגזע מגיע לעיתים למטרים אחדים, וקוטר נופו מעל 15 מטר. מתחת לנופו של אחד העצים הללו באזור בו אנו דנים יכולים לשבת בנחת בצל 200 איש.

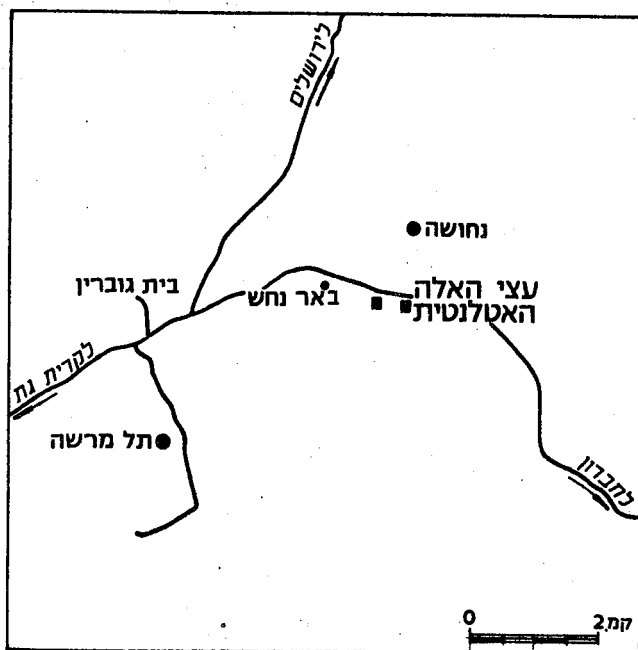
האלה היא עץ דו-ביתי נשיר, המסתפק במועט. זהו עץ ספר וערכות, הצומח בעיקר בהר הנגב, בגליל העליון והתחתון, בגולן ולעיתים בהרי יהודה ושומרון. תכונה נוספת של האלה האטלנטית היא שהיא עצמה משמשת כנה מצוינת לפיסטוק (אלה אמיתית).

בעקבות סקר שפלת יהודה, ⁽¹⁾ מצאנו באזור בית גוברין שלוש אלות כאלה: האחת, נקבה, נמצאת בני"צ 11255 14100, מעל מערות בית גוברין - מחצבות הפעמון. השניה, זכר, נמצאת למרגלות "שייח' ברק" בני"צ 11345 14360, השלישית, נקבה, נמצאה כ-900 מטר מזרחה, בני"צ 11340 14410; השתיים האחרונות הן עצי ענק של ממש.

ריכוז נוסף של אלות אטלנטיות נמצא בחורבת עדלם למרגלות מושב אדרת, ני"צ - 11820 15040; במקום מצויים כ-15 עצים כאלה. עצים נוספים מצויים לאורך הדרך העולה לחורבות עדלם ולמושב אדרת מכיוון גבעת ישעיהו. יש להניח כי אלות אטלנטיות נוספות מצויות באזור (מוכרת לנו אלה נוספת בחורבת דולבה, ליד לוזית), והן תתגלנה בודאי במשך הזמן.

לכל חובבי החורש והיער הטבעיים מובטחת הנאה מרובה מביקור באזור, תודות לעצים אלו. עונת הסתיו היא המומלצת, כל בה "זורחות" האלות בצבעי האדום, הצהוב והחום של השלכת.

מפת התמצאות

1. סקר שפלת יהודה נערך מטעם משלחת הפירות לכיש, המכון לארכיאולוגיה, אוניברסיטת תל-אביב, ובסיוע גורמים נוספים. בראש החוליה עומד ל' דגן, וחברי החוליה באים מקיבוצי הסביבה.

1. ל' ויזל וע' אלון, עצי הבר בישראל, 1978, עמ' 16.
2. מ' זוהרי, עולם הצמחים, 1963, עמ' 295.
3. ל' ויזל וג' פולק ולי' כהן, אקולוגיה של הצומח בא"י, 1978, עמ' 341-342.